

Miljöavtal för vårdbiotoper och naturbeten

En utredning av avtalssökandes åsikter gällande avtalen

Denise Ramstedt

Examensarbete för Agrolog (YH)-examen

Utbildningen för Bioekonomi

Ekenäs 2023

EXAMENSARBETE

Författare: Denise Ramstedt

Utbildning och ort: Bioekonomi, Raseborg

Inriktning: Agrolog

Handledare: Lars Fridefors

Titel: Miljöavtal för vårdbiotoper och naturbeten – En utredning av avtalssökandens åsikter gällande avtalen

---

Datum:

Sidantal: 24

Bilagor: 1

Abstrakt

Detta examensarbete är ett beställningsarbete för Nylands NTM-central. Syftet med arbetet är att ta reda på hur miljöavtalssökanden har upplevt avtalsperioden; vilka tankar och åsikter de har angående avtalen samt om de planerar att söka fortsättning för avtalen i nästa stödperiod. Målgruppen för arbetet är miljöavtalssökanden från Nyland, men arbetet innehåller också svar från avtalssökanden utanför Nyland. Med hjälp av svaren kan man kartlägga eventuella problem, utveckla miljöavtalen i framtiden samt förbättra kommunikationen mellan avtalssökanden, myndigheter och rådgivare. Arbetet fokuserar på miljöavtal för vårdbiotoper och naturbeten.

Genom en litteraturstudie som innehåller en beskrivning av miljöavtal i sin helhet får man en bild av miljöavtalens betydelse och funktion. Arbetet innehåller också resultaten av en enkätundersökning som riktade sig till jordbrukare som har ingått miljöavtal samt intervjuer med elva olika jordbrukare som har ingått miljöavtal.

Undersökningen visade att de flesta som har ingått miljöavtal har upplevt avtalen positivt och kommer att söka fortsättning för avtalen i kommande stödperiod. Avtalssökanden anser dessutom att avtalen är viktiga, både ekonomiskt och för att främja den biologiska mångfalden. Genom bättre marknadsföring av avtalen, skolning, rådgivning och utveckling av avtalsbaserad betesgång kunde en ökning av avtalssökanden möjliggöras.

Språk: svenska

Nyckelord: miljöavtal, jordbrukslandskap, vårdbiotop, naturbeten

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Denise Ramstedt

Koulutus ja paikkakunta: Biotalous, Raasepori

Suuntautumisvaihtoehto: Agrologi

Ohjaaja: Lars Fridefors

Nimike: Perinnebiotoopeja ja luonnonlaitumia koskevat ympäristösopimukset–
Sopimushakijoiden mielipiteitä sopimusta

Päivämäärä:

Sivumäärä: 24

Liitteet: 1

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on tilaustyö Uudenmaan ELY-keskukselle. Työn tarkoitus on selvittää miten ympäristösopimushakija on kokenut sopimuskauden; minkälaisia ajatuksia ja mielipiteitä heillä on sopimuksia ja aikovatko he hakea jatkoa sopimukselle ensi tukikaudelle. Työn kohderyhmä on ympäristösopimushakijat Uudellamaalla, mutta työhön sisältyy myös vastauksia sopimushakijoilta Uudenmaan ulkopuolelta. Vastausten avulla voi kartoittaa mahdollisia ongelmia, kehittää sopimuksia tulevaisuudessa ja parantaa kommunikaatiota sopimushakijoiden, viranomaisten ja neuvonantajoiden välillä.

Ympäristösopimusta koskevan kirjallisuustutkimuksen avulla, saadaan kuvaus ympäristösopimusten merkityksestä ja toiminnasta. Opinnäytetyö sisältää myös ympäristösopimuksen tehneille viljelijöille suunnatun kyselyn tulokset sekä yhdentoista eri ympäristösopimuksen tehneen maanviljelijän haastattelut.

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella useimmat sopimushakijat ovat kokeneet sopimukset positiivisena ja hakevat jatkoa sopimukselle tulevana tukikautena. Sopimushakijoiden mielestä sopimukset ovat tärkeitä taloudellisesti sekä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Sopimusten paremman markkinoinnin, koulutuksen, neuvonnan sekä sopimus pohjaisen käyttäytymisen ja kehittämisen avulla voitaisiin mahdollistaa sopimushakijoiden määrän kasvaminen.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: ympäristösopimus, maatalousmaisema, perinnebiotooppi, luonnonlaitumet

BACHELOR'S THESIS

Author: Denise Ramstedt

Degree Programme: Bioeconomy, Raseborg

Specialisation: Agriculture

Supervisor: Lars Fridefors

Title: Environment Agreement for Biotopes and Natural Pastures – An Investigation of the Agreement Applicant's Opinions Concerning the Agreements

---

Date:

Number of pages: 24

Appendices: 1

Abstract

This thesis is a commissioned work from Uudenmaan ELY-centre. The purpose of the study was to find out how the environment agreement applicant experienced the agreement period; their thoughts and opinions concerning the agreements and if they plan to apply for continuation of the agreement in the next support period. The target group for the study was environment agreement applicants from Uusimaa, but the study also contained answers from agreement applicants from outside of Uusimaa. With the help of the answers, it will be possible to map out potential problems, develop the agreements in the future and improve communication between agreement applicants, authorities, and advisors. The study focused on environment agreements for biotopes and natural pastures.

Through a literature study that contains a description of the environment agreements, you get a picture of the meaning and function of environment agreements. The study also contained the results of a questionnaire survey and interviews, which were focusing on farmers that have applied for environment agreement.

The results of the study showed that most of the agreement applicants experienced the agreements as positive and will apply for continuation in the coming support period. The agreement applicants also consider the agreements as important, both economically as well as to promote biological diversity. Through better marketing of the agreements, education, counseling and developing of agreement-based pasture an increase of agreement applicants could be possible.

Language: swedish

Key words: environmental agreement, agricultural landscape, biotope, natural pasture

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte	1
1.2	Hypotes	2
2	Allmänt om miljöavtal.....	2
2.1	Beskrivning av begreppet vårdbiotop	3
2.2	Beskrivning av begreppet naturbete	4
2.3	Skötselplan	5
3	Betesgångens inverkan.....	6
4	Stödbeloppen i Finland.....	7
4.1	Miljöavtal i siffror i Svenskfinland.....	7
4.2	Ersättning per landskap.....	8
5	Material och metoder	9
5.1	Webbenkät med Google forms	9
5.2	Informationssamling via e-post.....	11
5.3	Intervjuer	12
6	Resultat	12
6.1	Resultat och utvärdering av enkät.....	12
6.2	Resultat av intervjuer	18
7	Diskussion.....	20
8	Slutsatser	23
9	Källförteckning	25

Bilaga 1. Enkätens frågor

1 Inledning

Jordbrukslandskap är otroligt viktiga att bevara. Vackra och välskötta landskap är inte bara en fröjd för ögat, utan de främjar även naturens mångfald och bevarar minnen från vårt forntida kulturjordbruk. Det finns många olika typer av landskapsvårdsobjekt som är viktiga att bevara. Det kan vara frågan om vårdbiotoper, naturbeten, åkerkantzoner eller åkerholmar. (Livsmedelsverket, 2022b)

För att undvika att dessa områden växer igen eller beskogas bör de skötas om. Genom aktiv skötsel och användning undviker man samtidigt att områdena i fråga tas i annat bruk. Skötseln av dessa områden kräver en hel del tid och arbete, och eftersom områdena i sig inte har någon särskild ekonomisk omsättning är det svårt att motivera varför någon skulle vilja göra det arbetet utan ersättning. Som en lösning på detta problem erbjuds man möjlighet att ingå ett särskilt miljöavtal, som beviljar den sökande en ersättning för skötseln av dessa områden. (Jord och skogsbruksministeriet, 2002c)

Detta arbete innehåller en beskrivning av olika miljöavtalsområden, typer av avtal och vad avtalen innebär. Arbetet innehåller också en enkätundersökning som gjordes för att ta reda på hur avtalssökanden som ansökt om miljöavtal har upplevt avtalen, samt intervjuer med elva olika avtalssökanden. Det är viktigt att få höra åsikter och upplevelser angående miljöavtalen direkt från de jordbrukare som har ingått miljöavtal. Detta kan vara till nytta för att i framtiden utveckla avtalen, samt förbättra kommunikationen mellan avtalssökanden och myndigheter samt rådgivare.

Jag själv arbetar för tillfället på Nylands NTM-central, varifrån detta arbete är beställt. Jag arbetar med andra ord med stödpolitik på nära håll och vet att det ibland kan vara väldigt invecklade saker. Då man läser arbetet bör man ta i beaktande att det för tillfället är ett stödperiodbyte på gång och att eventuella ändringar inför den nya stödperioden CAP-27 ännu är oklara.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att ta reda på hur avtalssökanden har upplevt avtalsperioden, hurudana åsikter och tankar de har angående avtalen samt om de kommer att fortsätta avtalen i kommande stödperiod.

1.2 Hypotes

Min hypotes är att de flesta avtalssökanden inte har upplevt stora problem angående avtalen, och att de kommer att söka fortsättning för avtalen i kommande stödperiod.

2 Allmänt om miljöavtal

För jordbrukare och föreningar har det varit möjligt att ingå miljöavtal sedan många år tillbaka. Det finns flera olika typer av miljöavtal, till exempel upprätthållande av ursprungsväxter, uppfödning av lantraser eller skötsel av våtmarker (Livsmedelsverket, 2022b). Detta arbete behandlar endast miljöavtal för skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet. Miljöavtal för skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet innebär objekten vårdbiotoper och naturbeten.

En miljöavtalsperiod är fem år lång, och inleds alltid den första maj. Om man ingår miljöavtal binder man sig med andra ord till avtalet i fem år, med start den första maj. Om avtalet missköts och måste avbrytas i mitten av en avtalsperiod är avtalssökanden tvungen att betala tillbaka de utbetalda stöden för hela avtalsperioden. Endast i undantagsfall kan man frånträda avtalen utan att betala återkrav. Ett undantagsfall kan till exempel vara hälsotillstånd eller omfattande rovdjursskador. (NTM-centralen, 2022) I och med att en ny stödperiod träder i kraft år 2023 kommer det också att vara möjligt för avtalssökanden att avbryta avtalen vid periodbytet utan att betala återkrav (Livsmedelsverket, 2022a).

Ersättningsbeloppet för skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet är 450 euro per hektar per år. Om det är frågan om en vårdbiotop som har klassats som nationellt eller regionalt värdefull kan en högre ersättning på 600 euro per hektar per år betalas ut. Summan är densamma i hela landet (NTM-centralen, 2021). Utöver dessa stöd kan man också vid behov ansöka om stöd för röjning eller stängsling av områden. Dessa stöd kan man endast ansöka om en gång per stödperiod, det vill säga att de endast kan bli beviljade för ett av åren under avtalsperioden. Stödet för röjning är 450 euro per hektar och 1500 euro per hektar för stängsling. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2022)

2.1 Beskrivning av begreppet vårdbiotop

Vårdbiotoper är naturtyper som visar tydliga tecken på att de en gång i tiden har använts för traditionell boskapsskötsel. Det kan vara frågan om ängar, hagmarker och olika sorters skogsbeten. Dessa områden har oftast en väldigt artrik flora och fauna och bidrar därför i hög grad till den biologiska mångfalden som är ytterst viktig att bevara. (Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst, 2019) Vårdbiotopens växtlighet består i huvudsak av olika sorters ett och-tvååriga örter, ängs och-gräsväxter. Det kan också förekomma träd av olika arter och åldrar samt andra buskar. Vårdbiotoperna är viktiga livsmiljöer för många av våra utrotningshotade kärlväxter och här växer ungefär en tredjedel av dessa. Många insekter gynnas också av den mångsidiga växtligheten på vårdbiotoper. För till exempel olika fjärilar, skalbaggar och steklar är denna miljö en förutsättning för överlevnad. Om dessa områden växer igen eller tas i annat bruk upphör också djuren. Vårdbiotoperna är livsmiljöer för ungefär 300 olika utrotningshotade djurarter. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2002c).

I och med att jordbrukskulturen och den traditionella husdjursskötseln har förändrats har också vårdbiotoperna minskat drastiskt i Finland. Effektivisering av jordbruket har gjort att dessa områden inte mera används eller så har de restaurerats till jordbruksmark som lämpar sig bättre för dagens bruk. I Finland är vårdbiotoper av alla slag klassade som hotade och dessa områden är väldigt sällsynta (Jord- och skogsbruksministeriet, 2002b)

Naturtyper som räknas till vårdbiotoper:

- Hedar
- Hällmarkstorrängar
- Torrängar
- Friska ängar
- Fuktängar
- Strandängar vid sötvatten
- Havsstrandängar
- Alluvialängar
- Kärrängar
- Hamlingsängar
- Hagmarker
- Skogsbeten

2.2 Beskrivning av begreppet naturbete

Naturbeten är betesmark för djur, som inte klassas som åker. Det vill säga permanenta gräsmarker som varken plöjs upp, sås eller gödslas. Naturbeten är oftast väldigt gamla områden, och visar tydliga spår från den ursprungliga jordbrukskulturen. (Naturbeteskött, 2023) Naturbeten är oftast olika sorters ängar och hagmarker som ändå inte klassas som vårdbiotoper, det kan ibland vara svårt att avgöra om ett objekt är en vårdbiotop eller ett naturbete (Lundström & Raatikainen, 2022). Dessa områden används i huvudsak för att producera foder för boskap (Carlsson & Kumm, 1992). Naturbeten är såsom vårdbiotoper också viktiga för den biologiska mångfalden och de utgör livsmiljö för många olika växtarter och djur (Lundström & Raatikainen, 2022).

2.3 Skötselplan

För att ingå ett miljöavtal och få lyfta ersättningsbeloppet krävs det att man följer en uppgjord individuell plan för skötseln för området. Man är också bunden till att hålla årlig skiftesvis skötseldagbok över åtgärder som har gjorts på avtalsområden. Skötselplanen skall skickas in tillsammans med själva ansökan om miljöavtal. Planen bör vara noggrant genomtänkt och uppbyggd på ett sätt som går att förverkliga. Den bör också lyfta fram varför just detta område är värdefullt och värt att bevara. (Livsmedelsverket, 2018)

Planen bör innehålla åtminstone:

- En uppskattning över projektets inverkan på miljön och landskapet.
- En presentation över projektet och projektmålen.
- En karta över hela området, där basskiften för avtalsområden märkas ut, om områden i fråga redan har befintliga basskiften kan digitaliserade basskifteskartor användas.
- En lägeskarta var objektets läge märks ut samt en plankarta.
- Specifika skiftesvisa åtgärder för avtalsåren (till exempel anläggning, skötsel med mera).
- Om området haft ett avtal tidigare som krävt plan och skötseldagbok, bör man också tillägga dessa i ansökan.

Vilka skötselåtgärder som ingår i planen beror på hur området ser ut och hur avtalet är uppbyggt. Eftersom områdena oftast ser väldigt olika ut varierar avtalen och därefter skötselåtgärderna från fall till fall. Vissa områden kan behöva restaureras och istandsättas mer grundligt för att ens tas i bruk. Då kan det innebära till exempel en grundligare röjning, trädfällning eller uppbyggnad av stängsel. I andra fall kan det vara frågan om områden som redan är i aktiv användning, då krävs det oftast endast regelbundna skötselåtgärder, som till exempel årlig betesgång, slåtter och röjning vid behov. (NTM-centralen, 2021). Betesgång och- eller slåtter hör till de grundläggande kraven för skötsel av avtalsområden. Skötselplanen samt åtgärdernas ändamål är att främja mångfalden och landskapet genom restaurering, bevaring och förbättring. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2022)

3 Betesgångens inverkan

Betesgång är för många vårdbiotoper och naturbeten en förutsättning för skötseln av områden. Det är också det naturligaste sättet att sköta dessa områden. Till skillnad från skötsel med maskin, till exempel med en slåtterkross, slipper djuren åt på besvärligare ställen, som steniga områden, eller områden där det växer tätt med träd. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2002b) Betande djur är förutom en fröjd för ögat också en faktor för djurens välbefinnande. Då djuren betar på dessa områden får de utlopp för sitt artspecifika beteende, motion och varierande foder. (Lundström & Raatikainen, 2022)

Betande djur ökar på många olika sätt den biologiska mångfalden. Då betande djur trampar i marken har fröna lättare att gro samt kan olika fröbanker i marken väckas till liv. Högar med spillning som djuren lämnar efter sig lockar till sig insekter som är näring för små däggdjur och fåglar. Spillningen ökar dessutom aktiviteten hos många marklevande organismer. Betesgång gynnar också spridning av olika frön på området, fröna kan sprida sig vidare till en annan plats i djurens avföring eller helt enkelt i deras päls. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2002a) Då igenvuxna områden tas i bruk av betande djur, tillförs ljus ända till bottennivån av växtligheten och näring förs bort i form av uppåten växtlighet. Detta gör i sin tur att de växter som gynnas av ljus och näringsfattigare mark kan ta plats och konkurrera med annan växtlighet. På så sätt ökar antalet växtarter på området och mångfalden blir rikligare. Detta förutsätter att betestrycket är tillräckligt högt och att valet av djurart för betesgång är lämpligt för området. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2002c)

Alla djurarter har olika styrkor och svagheter då det gäller betesgången. Vissa djurarter är mer kräsna, medan andra äter det mesta som växer på ett betesområde. Nötkreaturen är det vanligaste djuret att använda för betesgång, de är inte kräsna och lämpar sig för alla naturtyper. Får lämpar sig också på de flesta naturtyper, men föredrar torra eller något fuktiga beten. Fåren är något kräsnare än nötkreatur och äter helst växterna då de är unga. Om gräset på betet redan är förvuxet finns det stor risk för att gräset förblir oätet och djuren magrar. Getter föredrar löv och bark, och passar därför bäst på områden som är slybevuxna eller som områden som skall restaureras. Hästar passar som fåren, på torra eller något fuktiga områden men föredrar områden med hård mark. Hästarna betar gräset lågt och äter det mesta. Trots det kan de vara kinkiga vad gäller gräs som växer nära spillning och de kan utesluta stora områden på grund av det. (Jord och-skogsbruksministeriet,

2002a) För ett gott betesresultat kan man också sambeta områden. Sambetning innebär att man på ett område antingen betar olika djurarter samtidigt eller efter varandra. Då får man en kombination av de olika djurarternas styrkor som betesdjur, vilket kan ge ett gott resultat. (Kumm & Carlsson, 1992)

Man bör tänka på att det på naturbeten och vårdbiotoper vanligen inte växer lika näringsfullt foder som på ett odlat eller gödlat bete. Detta kan inverka på djurens tillväxt och avkastning. (Kumm & Carlsson, 1992)

4 Stödbeloppen i Finland

4.1 Miljöavtal i siffror i Svenskfinland

I Nyland fanns det år 2021 ungefär 130 olika jordbrukare samt föreningar som hade ett eller flera aktiva miljöavtal. Det sammanlagda utbetalda ersättningsbeloppet för hela landskapet var under det året cirka 1,3 miljoner euro. I Egentliga Finland fanns det cirka 300 avtalssökanden och det sammanlagda ersättningsbeloppet låg på ungefär 2,98 miljoner euro. Österbotten hade ungefär 60 avtalssökanden och det sammanlagda ersättningsbeloppet var cirka 1,2 miljoner euro (Livsmedelsverket 2022c). Åland har inte behandlats i denna statistik, eftersom de har ett eget stödsystem tack vare självstyrelselagen som inte är direkt jämförelsebart med fastlandets stödsystem (Ålands landskapsregering, 2018).

Baserat på denna statistik verkar det som om de största avtalsområdena finns i Österbotten, eftersom de har minst avtalssökanden i jämförelse med det utbetalda ersättningsbeloppet. Ersättningsbeloppet i Österbotten är nästan lika stort som ersättningsbeloppet i Nyland, trots att Nyland har dubbelt fler avtalssökanden än Österbotten. Egentliga Finland har jämfört med dessa två landskap överlägset flest avtalssökanden och störst ersättningsbelopp.

4.2 Ersättning per landskap

För året 2021 betalades det i Finland sammanlagt ut 16,22 miljoner euro för skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet, vilket innebär miljöavtal för vårdbiotoper och naturbeten. Året innan var den utbetalda summan för stödet lite lägre, 16,44 miljoner euro. (Livsmedelsverket 2022c) Av alla landskap i Finland år 2021 hade Egentliga Finland den högsta utbetalda summan stöd för miljöavtal, Kymmenedalen hade de lägsta summan (tabell 1).

Tabell 1. Det utbetalda beloppet stöd per landskap för miljöavtal, skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet år 2021. (excel)

Landskap	Summa, euro
Egentliga Finland	2,98milj.
Norra Österbotten	2,44milj.
Nyland	1,38milj.
Norra Savolax	1,27milj.
Österbotten	1,20milj.
Södra Savolax	997 600
Satakunta	922 060
Päijänne-Tavastland	821 440
Birkaland	803 110
Lappland	653 110
Norra Karelen	587 360
Mellersta Österbotten	494 000
Mellersta Finland	458 610
Kajanaland	336 460
Egentliga Tavastland	328 960
Södra Karelen	201 600
Södra Österbotten	130 460
Kymmenedalen	115 130

5 Material och metoder

Arbetet är baserat på en litteraturstudie, en enkätundersökning, intervjuer samt informationssamling via e-post för att samla in fakta om miljöavtal och för att ta reda på hur avtalen upplevs av avtalssökanden.

Som metod för att samla ihop information om avtalssökandes åsikter gällande avtalen samt för att besvara frågan om de tänker fortsätta avtalen i nästa stödperiod, valdes en anonym enkätundersökning samt informationsinsamling via e-post. Dessa metoder valdes eftersom det var väsentligt att nå ut till så många avtalssökanden som möjligt personligen, men ändå på ett snabbt och effektivt sätt.

Intervjuer som metod för att samla in ytterligare information valdes till i ett senare skede av arbetet för att få mer specifika svar på frågorna utöver enkäten. Intervju som metod är allmänt mer tidsdrygt, men svars kvaliteten är oftast högre än vid en enkätundersökning och det kan dessutom uppstå spontana tillägsfrågor och diskussioner, som kan vara till nytta. (McLeod, 2014).

5.1 Webbenkät med Google forms

Webbenkäten gjordes i programmet Google forms. Programmet är ett av Googles flera gratis online verktyg, och är mycket populärt att använda som verktyg för att samla ihop information. Efter att man har skapat frågorna i enkäten kan man dela med sig av länken till formuläret, som då är öppet att svara på. Programmet sammanställer sedan automatiskt svaren både individuellt och summerade i en egen flik i programmet. Man kan därefter välja att läsa och analysera svaren i olika grafer, tabeller eller i textform. (Guay, 2022)

Enkäten öppnades den 7 december 2022 och hölls uppe i ungefär en månad. Enkäten delades i olika Facebook grupper med förknippning till jordbruk.

Enkäten delades i följande grupper:

- *Livet på landet: bondens vardag i bilder*
- *Luonnonlaitumet*
- *Skuffis Agrologer*
- *Maanviljelijät*
- *Självhushållning i Österbotten.*

Utöver dessa grupper delade också Finska Hushållningssällskapet, Uusimaaseutu - Nylandsbygd och enskilda bönder enkäten på deras egna Facebooksidor. Enkäten fick sammanlagt 24 svar. De flesta svar kom in redan under det första dygnet, andra aktiva tidpunkter för svar var då enkäten delades i en ny grupp. Det skickades också ut en påminnelse om enkäten i grupperna ungefär en vecka efter att den hade publicerats, tack vare påminnelsen kom det också in några nya svar. Efter ungefär två veckor kom inga nya svar in.

I början av enkäten fanns det också en kort inledningstext angående enkäten; vad frågorna behandlar, vem frågorna är riktade till samt vad svaren används för. I denna text framkom det också att svaren är anonyma. Texten gjordes för att ge informanten klarhet i enkätens syfte. (Bilaga 1) Då enkäten delades som ett inlägg i olika Facebook grupper skrevs det också en kort presentationstext om enkätens syfte i inlägget för att väcka intresse.

Inledningstexten i enkäten var formulerad både på svenska och finska:

”Syftet med enkäten är att ta reda på åsikter och tankar som avtalssökanden har gällande avtalen. Ge din egen åsikt genom att anonymt svara på frågorna! Svaren kommer att användas som grund för ett examensarbete som är beställt av Nylands NTM-central.

Kyselyn tarkoitus on selvittää sopimus hakijoiden mielipiteitä ja ajatuksia sopimuksista. Anna mielipiteitäsi ympäristösopimuksesta vastaamalla kyselyn kysymyksiin anonymisti! Vastauksia käytetään opinnäytetyön pohjana, joka tehdään tilaustyönä Uudenmaan ELY-keskukselle.”

Frågorna till enkäten gjordes både på finska och svenska, detta för att öka möjligheten till att få fler svar samt för att få svar från olika delar av Finland. Enkätens 11 frågor var korta och tydliga, och tog ungefär två minuter att svara på. Vissa frågor hade färdiga valbara svarsalternativ och vissa var fritt formulerade. En del av frågorna var också frivilliga att fylla i, medan andra var obligatoriska. Detta för att undvika att vissa frågor skulle lämnas obesvarade, eller för att svaren skulle bli framtvingade. Den enda förutsättningen för att svara på enkäten var att man antingen har haft ett miljöavtal tidigare eller att man hade ett aktivt miljöavtal idag, eftersom alla frågor var riktade till avtalssökanden. Frågorna behandlade bland annat storleken på svarandes miljöavtalsområden, möjliga problem som uppstått samt om svaranden kommer att fortsätta miljöavtalen i kommande stödperiod. (Bilaga 1)

5.2 Informationssamling via e-post

Enkäten var planerad som huvudsaklig metod för att samla in information om avtalssökandes åsikter, men på grund av låg svarsfrekvens skickades det även ut ett personlig meddelande via e-post till 40 personer som ingått miljöavtal i Nyland år 2021. Detta var möjligt tack vare Livsmedelsverkets webbtjänst för uppgifter om EU-stöd, som är öppen information (Livsmedelsverket 2022). Eftersom det var väldigt tidskrävande att leta fram kontaktuppgifter på basen av webbtjänstens information var det väsentligt att fokusera enbart på området Nyland. Arbetets beställare är främst intresserad av det området.

Meddelandet som skickades ut innehåll tre huvudsakliga frågor; om avtalssökanden kommer att fortsätta sitt miljöavtal i kommande stödperiod, orsaken till eventuellt avslutande av avtal samt frågan om hur de har upplevt avtalen. Efter dessa frågor kunde man också välja att svara på samma tillägsfrågor som också användes för intervjuerna. Frågorna separerades från varandra eftersom de huvudsakliga frågorna var viktigare att få svar på. Risken var att folk skulle lämna meddelandet obesvarat om frågorna var för många, därför gavs svararen möjlighet att enbart svara på de tre första frågorna. Eftersom frågorna till stor del var samma frågor som enkäten också innehöll, har dessa svar räknats in i statistiken för enkätens svar. Svaren för tillägsfrågorna behandlas tillsammans med svaren för intervjuerna.

På meddelandet svarade åtta personer. Över hälften av svaren kom in under samma dygn som meddelandet skickades ut, resten av svaren kom in med jämna mellanrum under ungefär en veckas tid.

5.3 Intervjuer

I slutet av enkäten hade svararen möjlighet att frivilligt ge sina kontaktuppgifter för att bli kontaktade för en mer ingående intervju angående deras miljöavtal. Denna fråga i enkäten gjordes för att kunna användas ifall enkätsvaren skulle vara bristfälliga eller ifall tilläggsfrågor skulle uppstå. Fem svaranden lämnade sina kontaktuppgifter för en mer ingående intervju. Alla fem kontaktades, antingen per telefon eller e-post, varefter fyra av dem svarade.

6 Resultat

6.1 Resultat och utvärdering av enkät

Enkäten besvarades av 31 personer som antingen tidigare hade ett miljöavtal eller som har ett aktivt miljöavtal idag. Eftersom alla frågor inte var obligatoriska att svara på, kan antalet svar per fråga variera, men de flesta har ändå valt att svara på nästan alla frågor. Svaren kom från olika delar av Finland, majoriteten av svaren kom från Nyland (tabell 2).

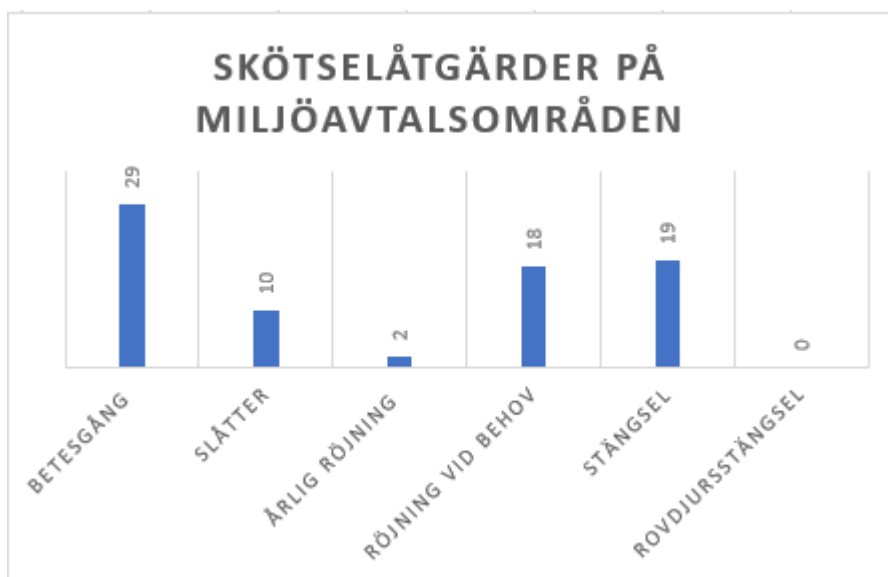
Tabell 2. Antal svaranden per landskap. (excel)

Landskap	Antal svaranden
Nyland	15
Egentliga Finland	5
Mellersta Finland	2
Österbotten	2
Södra Karelen	1
Egentliga Tavastland	1
Birkaland	1
Päijänne-Tavastland	1

I frågorna två och tre ombads svaranden att ta ställning till ifall de har ett aktivt miljöavtal eller om de tidigare haft ett miljöavtal, som inte längre gäller, samt i hurdan storlek miljöavtalsområdet eller områdena är (bilaga 2). Svaren visade att majoriteten av de som svarade hade ett för tillfället aktivt miljöavtal. Fyra svarade att de hade haft ett miljöavtal tidigare.

Storleken på avtalsområden hade stor variation bland svaren, några hade upp till 100 hektars områden och andra hade mindre områden på endast två hektar. I denna fråga bör man ta i beaktande att det kan vara frågan om flera olika områden som är ihop räknade arealmässigt. (Bilaga 3) Fem av gårdarna som svarat hade miljöavtalsområden som var över 50 hektar, åtta av gårdarna hade områden som var över 20 hektar och 15 gårdar hade områden som var under 20 hektar. Majoriteten av gårdarna hade alltså områden som var under 20 hektar.

I enkäten frågades det också vilka skötselåtgärder som ingick i avtalen. I denna fråga fick svararen välja mellan färdiga svarsalternativ samt komplettera med övriga skötselåtgärder i ett kommentarsfält vid behov. Man hade möjlighet att välja flera svarsalternativ. De färdiga svarsalternativen var: betesgång, slåtter, årlig röjning, röjning vid behov, stängsel och rovdjursstängsel. (Bilaga 3) De tre överlägset vanligaste åtgärderna på miljöavtalsområden bland svaren var betesgång, stängsel och röjning vid behov. Dessa hade valts av över hälften av alla som svarade på enkäten. Av dessa tre alternativ var betesgång den allra vanligaste åtgärden och hade valts av alla svaranden. Ingen hade valt alternativet rovdjursstängsel. (figur 1).

Figur 1. Antal svar per åtgärdsalternativ (excel)

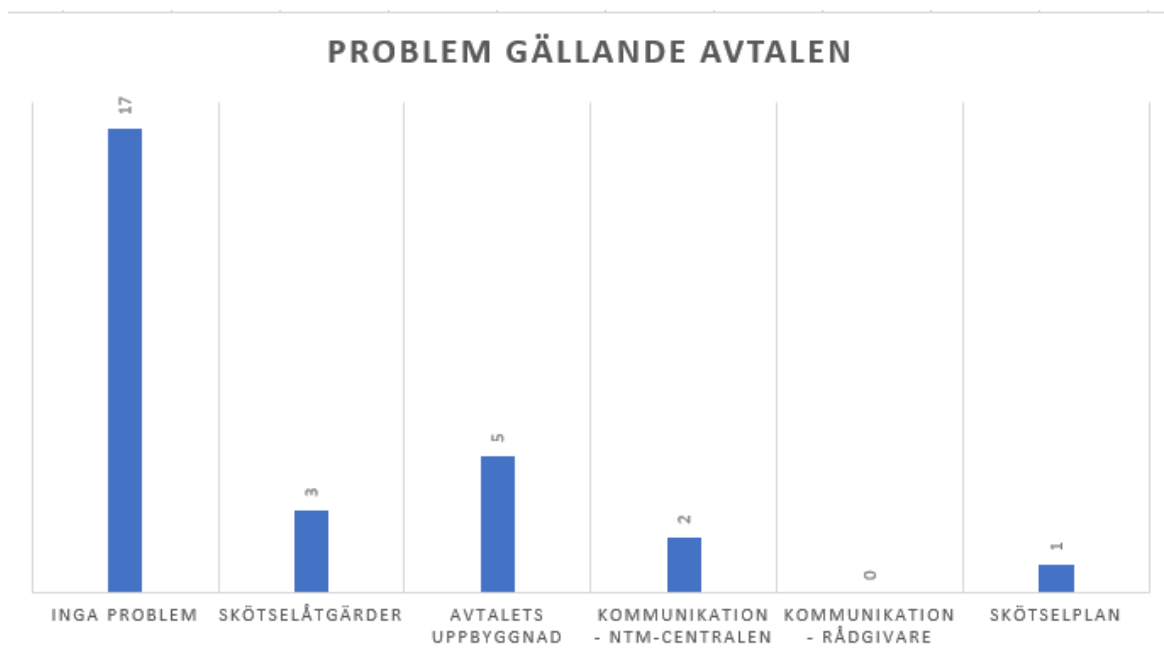
Några av svaranden hade också valt att använda kommentarsfältet för övriga åtgärder. Det framkom här att de utöver de ovan nämnda alternativen också utför trädfällning, avlägsnande av invasiva arter samt skötsel av källor på miljöavtalsområden.

För att få reda på hur avtalssökanden har upplevt att avtalen har fungerat, frågades det om både negativa och positiva åsikter och upplevelser angående avtalen. Jordbrukaren ombads först att svara på om de har upplevt problem angående avtalen. Här kunde man välja färdiga svar med alternativa problem samt komplettera själv med egna ord i ett kommentarsfält vid behov om inget av de färdiga svaren var passande. (Bilaga 4)

Svarsalternativen var:

- Inga problem
- Skötselåtgärder
- Avtalets uppbyggnad
- Kommunikation med NTM-centralen
- Kommunikation med rådgivare
- Skötselplan

Över hälften svarade att de inte hade upplevt några problem angående avtalen. De som hade upplevt problem ansåg att problemet främst gällde avtalets uppbyggnad. Andra hade också haft problem med skötselåtgärder och med kommunikationen med NTM-centralen. En hade också svarat att de har haft problem angående skötselplanen. Ingen som svarade på enkäten hade upplevt problem angående kommunikation med rådgivare. (figur 2)

Figur 2. Antal svar per alternativt problem (excel)

Nio av de som svarade på enkäten valde också att utvidga eller komplettera svaret angående problemen i kommentarsfältet. Här framkom det att många ansåg att det är svårt att hitta ett lämpligt betestyck på avtalsområden samt att det är problematiskt att man inte får tilläggsutfodra på dessa områden. Vissa tyckte också att det är problematiskt att man är tvungen att avgränsa avtalsområden från övrig areal med hjälp av stängsel, eftersom det blir opraktiska enskilda områden som inte lämpar sig för betesgång i sig. De har på grund av detta valt att lämna bort en viss andel avtalsområden. Andra hade också upplevt problem på grund av att hjortar, rådjur och älgar söndrar stängslet ofta, vilket resulterar i extra arbete samt att de fått jaga djur som rymt. Någon hade också upplevt byråkratin angående avtalen som krånglig. En hade svarat att de upplevt att NTM-centralens granskare hade dålig attityd då deras miljöavtalsområden blev granskade. Att sköta om

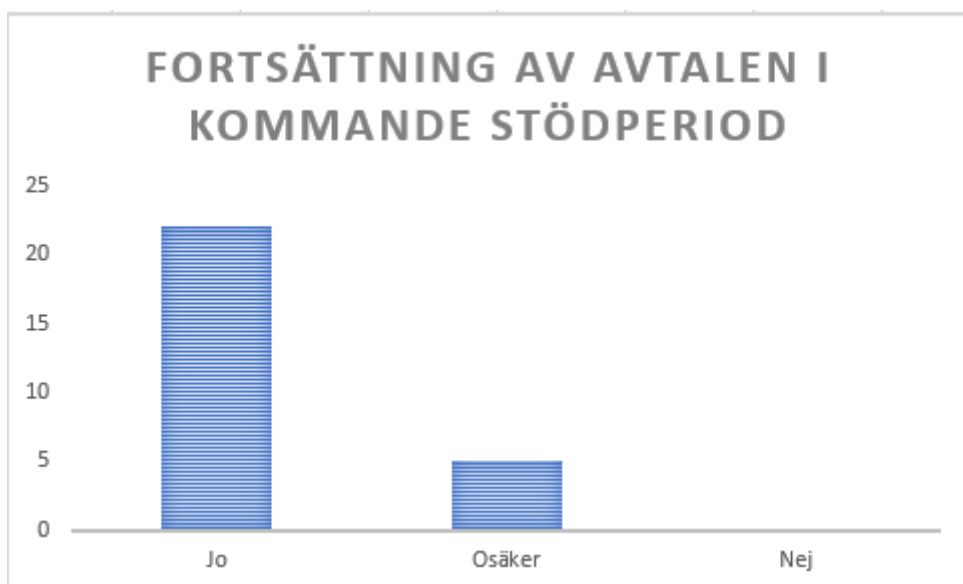
stängsel och röjning av området anses också vara resurskrävande, och upplevs därför som ett problem.

Efter att avtalssökanden fått svara på om de har upplevt problem angående avtalen ombads de att svara på om det fanns något som har fungerat extra bra angående avtalen. För denna fråga fanns inga färdiga svarsalternativ, endast ett kommentarfält, där de själva fick formulera sina egna svar. (Bilaga 4) Många hade upplevt att samarbete med både rådgivare och NTM-centralen har fungerat bra.

Nedan är en sammanfattning av svaren:

- Bra samarbete med NTM-centralen, ProAgria och Forsstyrelsen
- Gott resultat av betesgång
- Givande hjälp från NTM-centralen vid en granskning
- Det har över lag fungerat bra
- Avtalen är lätta att förnya
- Rådgivning har fungerat bra
- Rådgivning och hjälp via Maa-ja Kotitalousnaiset och NTM-centralen har fungerat bra

Svaren gällande frågan om avtalssökanden kommer att söka fortsättning på avtalen i kommande stödperiod visade att de flesta kommer att söka fortsättning (bilaga 5). Några svarade att de ännu var osäkra. Ingen svarade nej (figur 3). De som svarade att de ännu var osäkra kom från olika landskap (tabell 3).

Figur 3. Antal svar per alternativ (excel)

Tabell 3. Antal svaranden som ännu var osäkra över fortsättningen av avtalen per landskap (excel)

Landskap	Antal svar
Nyland	1
Egentliga Finland	1
Mellersta Finland	1
Österbotten	1
Södra Karelen	1

De flesta som svarade att de var osäkra valde också att motivera varför de eventuellt inte kommer att söka fortsättning med egna ord i ett kommentarsfält (bilaga 5). De som hade avslutat sina avtal tidigare valde också att skriva sina motiveringar för avslut under samma fält. Motiveringarna var väldigt varierande. Några hade upplevt byråkratin som krånglig och de tyckte att kraven för avtalen blivit för stränga. Vissa upplevde också att summan inte motsvarade insatserna som krävs för skötseln av områden. Problem mellan markägare samt kommande generationsväxling gjorde också att vissa funderar på att avsluta avtalen. En av jordbrukarna som hade avslutat sitt avtal tidigare var tvungen att ta i bruk avtalsområdet som vinterhage för djur och hade därför valt att avsluta avtalet. En andra

jordbrukaren hade haft problem med NTM-centralens granskare och ansåg att byråkratin för områden är för krånglig, vilket gav skäl för att avsluta avtalet.

I slutet av enkäten kunde man också lämna in fritt formulerade egna åsikter angående avtalen i ett kommentarsfält (bilaga 5).

Nedan är en sammanfattning av svaren:

- Det är viktigt att bevara jordbrukslandskapet
- Överföring av avtalet gick smidigt
- Problematiskt att hitta djur för betesgång för avtalsområden, då många djurgårdar i närheten har avslutat verksamheten
- Lite flexibilitet kunde det vara med tanke på tillföring av näring till naturbeten, praktiskt svårt med tanke på stängsel och förbud mot tilläggsutfodring
- Ett viktigt arbete för att främja den biologiska mångfalden
- Miljöavtalen är en ekonomisk förutsättning för djurhållningen
- Det skulle vara bra om man kunde hålla samman avtalsområden med andra områden

6.2 Resultat av intervjuer

På de mer ingående frågorna angående miljöavtalen svarade elva avtals sökanden. Alla som svarade på tilläggsfrågorna har ett aktivt miljöavtal idag. Av de som svarade planerar tio att fortsätta avtalen i kommande stödperiod, och en är fortfarande osäker. Tio av de som svarade kom från Nyland och en kom från Egentliga Finland.

I de första två frågorna ombads svaranden att ta ställning till ifall deras avtalsområden skulle vara i användning om avtalet inte skulle finnas till samt om områdena i sådana fall skulle skötas på annat sätt. Här svarade alla i huvudsak att deras avtalsområden inte skulle vara i användning utan avtalen. Två svaranden trodde att några områden kanske skulle vara i användning utan avtalet och att skötseln i stort sett skulle se likadan ut. En av dem konstaterade ändå att de kanske skulle tänka lite annorlunda angående röjning och

avlägsnande av invasiva arter utan att någon kunnig skulle ha gjort upp en plan för området. Den andra svaranden konstaterade att det skulle vara ekonomiskt svårt att sköta området på samma sätt utan stödet. En svarade att områdena skulle användas som betesmark också utan stödet. Att avtalsområden inte skulle användas utan stödet motiverades bland annat av att man utan stödet inte skulle ha råd att betala arrendekostnader för området. Det tillades också att djurens tillväxt på området är långsammare än på ett konventionellt bete, men stödet hjälper ändå till att i slutändan täcka den långsammare tillväxten för djuren.

Alla som frågorna skickats ut till använder betande djur för skötsel av områdena. Djurarter som används är främst nötkreatur och får, men också häst och getter används. Det frågades också om man ansåg att betesgång är en förutsättning för skötsel av avtalsområden. Betesgång ansågs enligt alla vara en förutsättning. En av de som svarade ansåg att en del av deras områden möjligtvis kunde skötas enbart med slätter.

De flesta hade någon gång under avtalsperioden använt sig av någon form av rådgivning. Vissa hade anlitat rådgivare för att göra upp skötselplanen för områden, andra hade fått råd och hjälp från NTM-centralen. En av de som svarade planerar att söka hjälp av rådgivare inför nästa avtalsperiod. En del av svaranden anser att deras kunskap och tid inte räcker till för att själva göra upp en skötselplan, de tycker att det är värt att i stället låta någon annan kunnig göra det, trots att det då kan kosta några hundra euro.

Det frågades också om de önskade att någonting ändras angående avtalen. Här svarade några att de önskar att stödsumman höjs, de tyckte att stödsumman inte motsvarar arbetsinsatserna. Några önskade också att tilläggsutfodring på avtalsområden skulle vara mer flexibelt. En av svarande ansåg att det är komplicerat för dem som har djur långt ute i skärgården, som vid till exempel extrem torka är tvungna att ta hem sina djur i mitten av betesperioden på grund av att det inte växer tillräckligt med foder på betet. Detta är enligt jordbrukaren väldigt tidskrävande och det utgör stora extra kostnader och stress för djuren.

En av avtalssökanden hade också haft problem med att hitta djur för avtalsbaserad betesgång för områdena och var missnöjd med hur tjänsten Laidunpankki hade fungerat. Laidunpankki är en tjänst vars mål är att förenkla samarbetet mellan djurhållare, markägare och aktörer. Tjänsten upprätthålls av ProAgria. (Laidunpankki, u.å.) Samma avtalssökande upplevde också att det är svårt att hitta aktörer som utför stängsling.

7 Diskussion

Eftersom enkätens svar blev betydligt färre än vad jag hade förväntat mig, är det svårt att dra slutsatser baserat på svaren som skulle motsvara hela målgruppen. Bland arbetets målgrupp, Nyland, var svarsprocenten cirka 13 procent. Jag anser ändå att man kan få en riktlinje av avtalssökandens åsikter på basen av dessa svar. De som svarade på enkäten hade sakliga svar och många hade dessutom valt att frivilligt förlänga svaren samt uttrycka egna åsikter i kommentarsfält.

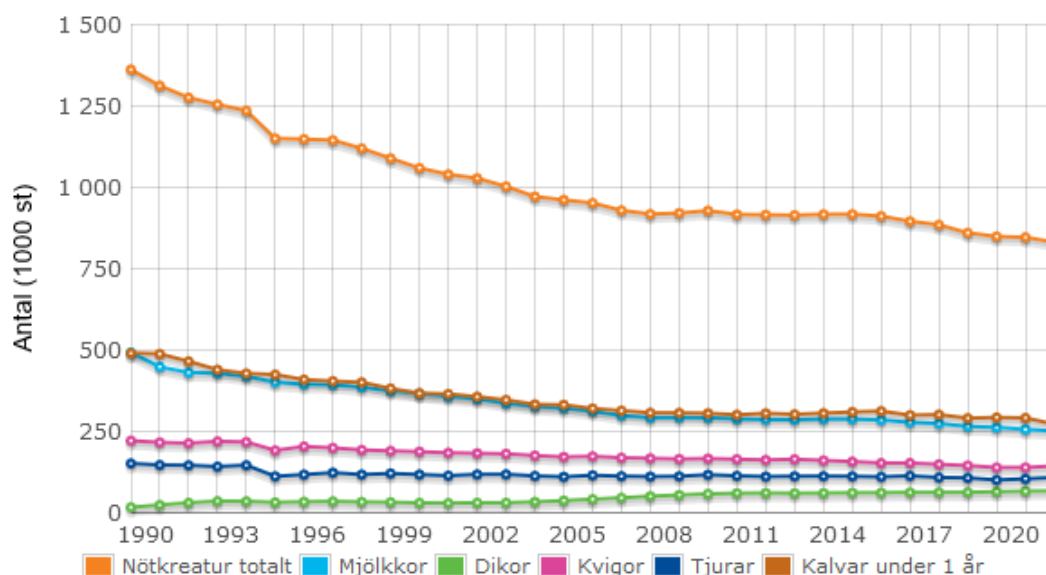
Jag anser att målgruppen kan vara svår att motivera till att svara på enkätundersökningar, eftersom det är så vanligt att samla ihop information med hjälp av enkätundersökningar idag. Svaren kanske kunde ha blivit fler om man hade tillagt en utlottning av till exempel ett presentkort bland svaranden.

Vad gäller svaren från informationssamlingen via e-post svarade sju av 40 avtalssökanden på frågorna, vilket innebär en svarsprocent på ungefär 18%. Dessa svar har som tidigare nämnt räknats in i statistiken för enkätens svar. Hela Nyland hade ungefär 130 avtalssökanden år 2021, enligt listan från Livsmedelsverkets öppna webbtjänst för EU stöd (Livsmedelsverket 2022c). Av dessa 130 avtalssökanden lyckades jag hitta kontaktuppgifter till 40 avtalssökanden, som frågorna sedan skickades till. Här kan man räkna med bortfall i svaren på grund av att e-postadresser som jag hittat kan vara felaktiga eller gamla samt kan meddelandet som jag skickat kan ha hamnat i skräpposten.

Baserat på svaren av enkäten har majoriteten som har ett miljöavtal, avtalsområden som är under 20 hektar till storleken. Detta kan stämma speciellt i Nyland och Åboland, eftersom avtalssökanden i jämförelse med det utbetalda beloppet i landskapet är relativt stor. Baserat på öppna webbtjänsten för EU-stöd lyfter endast en tredjedel av alla avtalssökanden i Nyland stödbelopp som är över 10 000 euro per år (Livsmedelverket, 2022-c). Detta kunde betyda att alla som ligger under den summan har avtalsområden som är under 20 hektar ($20 \times 450 \text{ euro} = 9000 \text{ euro}$).

De vanligaste åtgärderna på miljöavtalsområden baserat på enkäten är betesgång, stängsling och röjning. På basen av dessa svar kan man dra slutsatsen att de flesta som har avtalsområden också har egna djur eller använder sig av någon annans djur för skötsel av områden. I intervjuerna framkom det också att betesgång anses vara en förutsättning för

skötsel av avtalsområden. Trots det hade några avtalssökanden upplevt problem med att hitta djur för skötsel av deras områden, här var frågan om avtalssökanden som inte hade egna djur. Detta problem grundar sig troligen på att antalet djurgårdar och därmed antalet djur i Finland minskar årligen (Naturresursinstitutet, 2020). Tyvärr var den minskade tillgången på betesdjur också en av orsakerna till att några möjligen kommer att avsluta sina miljöavtal. (Figur 4)

Figur 4. Statistik över antalet nötkreatur i Finland sedan 1990-2020 (Naturresursinstitutet, 2022)

Gällande avtalssökandes åsikter om problem angående avtalen kan man baserat på enkätsvaren samt intervjuerna konstatera att de vanligaste problemen gäller avtalens byråkrati samt avtalsområdets skötsel. Byråkratin anses av några avtalssökanden vara invecklad och anses dessutom ha blivit strängare med åren. Att föra skötseldagbok över områdena upplever vissa att känns omotiverade eftersom en skötselplan med all information redan finns till. Dessa åsikter kan grunda sig i att branschen innebär relativt mycket byråkrati, trots att det i grunden är en praktisk bransch (Godtfredsen, 2018).

Att uppleva praktiska problem angående avtalen var heller inte ovanligt bland avtalssökanden och en del ansåg att förbudet mot att tilläggsutfodra var det största problemet angående avtalen. Att hitta ett passligt betestryck upplevdes också problematiskt för många. Dessa två problem kan speciellt vid torra somrar då fodret på

områden inte växer ställa till det för avtalssökanden. Utan foder måste djuren förflyttas till ett annat ställe var de kan utfodras med tilläggsutfodring och då kan betetrycket på området i stället bli bristfälligt. Dessa problem är speciellt stora på sådana avtalsområden som befinner sig långt ute i skärgården eller på öar eftersom det är både dyrt och tidskrävande att hämta hem djuren och alternativt tillbaka igen.

Att avtalsområden skall avgränsas med stängsel från andra områden har också ansetts vara problematiskt. På grund av denna regel uppstår det opraktiska områden, som till exempel är för små eller osymmetriska för att betas skilt. Det kan vara väldigt tidskrävande att flytta djurgrupper om ett område i fråga är så litet att det bara finns foder för någon dag åt gången. Ju mera stängsel det finns på ett område desto större risk är det också för viltskador, vilket leder till extra kostnader till att reparera stängsel samt att det finns risk för att djur rymmer. Några upplevde också att den utbetalda summan för skötsel av områden är för låg, och inte alltid täcker kostnader för skötseln speciellt då många utgifter har blivit högre.

Baserat på svaren har ändå de flesta avtalssökanden varit nöjda med avtalen. De anser att de har fått bra hjälp av både rådgivare och NTM-centralen. Många har använt sig av rådgivare för uppbyggnad av skötselplanen, ansökningar och för mer utförliga råd angående skötsel av områden. De har också sett en positiv inverkan av skötseln av områden och anser själva att det är viktigt att bevara mångfalden och landskapet. Det har också upplevts vara lätt att förnya och överföra avtal, vilket är positivt eftersom det kan resultera i att färre avtal avslutas.

På basen av dessa svar kan man dra som slutsats att det åtminstone finns ett visst behov av rådgivning för miljöavtal, och att denna form av rådgivning också har använts under stödperioden. Många har också upplevt kontakten med NTM-centralen som något positivt, vilket kunde lyftas fram mer i framtiden eftersom många jordbrukaren kan uppleva NTM-centralen som en negativ eller hotfull myndighet.

Utgående från svaren verkar det som att de flesta kommer att söka fortsättning för avtalen i kommande stödperiod. De som ännu var osäkra hade varierande motiveringar till varför de kanske inte fortsätter avtalen; problem med markägaren, byråkratin, dålig lönsamhet, svårt att hitta betesdjur och kommande generationsväxlingar. Dessa fem hade en sak gemensamt, vilket var att deras avtalsområden var under fem hektar till storleken. Frågan

är om avtalet för dessa områden kanske inte har en så stor ekonomisk betydelse för jordbrukarna i fråga och därför kan valet att avsluta avtalen vara lättare att göra om det dessutom också finns andra faktorer som påverkar valet.

Några av faktorerna som motiverade till alternativt avslutande av avtalen, är saker som är svåra att styra eller hitta någon lösning för. Många av svaren känns ändå som lärorika svar som man kanske kan hitta lösning eller förbättring på. Bättre marknadsföring och olika utbildningar angående miljöavtal kunde hjälpa till med att få de som tar över gården att fortsätta avtalen. För de som anser byråkratin som problematisk kunde rådgivning inom ramen Råd30 marknadsföras. Problemet angående att hitta betesdjur kan vara svårt att hitta en lösning på, men genom att utveckla systemen för avtalsbaserad betesgång samt förbättra kommunikationen mellan gårdar utan djur och djurgårdar kunde man hitta lösningar också på detta problem.

Miljöavtalen är ett väldigt viktigt avtal för de flesta, både ekonomiskt och för att främja naturens mångfald och landskapet. För vissa är det rent av en ekonomisk förutsättning för hela djurhållningen. I de mer ingående frågorna framkom det att de flesta av dessa vårdbiotoper och naturbeten helt enkelt inte skulle bli skötta utan avtalen. Det skulle betyda att områdena antagligen skulle växa igen och försvinna helt.

8 Slutsatser

Syftet med detta arbete var att ta reda hur avtalssökanden har upplevt avtalen samt om de kommer att söka fortsättning för avtalen i kommande stödperiod.

De flesta kommer antagligen att söka fortsättning på sina avtal inför kommande stödperiod. Ett fåtal personer anser att det finns sådan problematik angående avtalen som gör att de kanske inte kommer att fortsätta avtalen. Av dessa var några av problemen sådana som man kanske kunde hitta en lösning på med hjälp av bättre marknadsföring av avtalen, utveckling av avtalsbaserad betesgång samt marknadsföring av rådgivning. Om det kunde hittas lösningar för denna sorts problem skulle kanske ännu fler välja att fortsätta sina avtal.

Över lag hade avtalssökanden upplevt avtalsperioden som positiv. Avtalssökanden upplever att arbetet som görs är viktigt, man kan se positiv utveckling på avtalsområden

samt har också stöden en stor ekonomisk betydelse för gårdarna. Utan stöden skulle en stor del av Finlands vårdbiotoper och naturbeten inte bli skötta.

Min egen hypotes var att avtalssökanden över lag är nöjda med avtalen, och att de flesta kommer att fortsätta sina avtal, vilket visade sig vara sant.

Metodvalet för arbetet passade arbetets syfte. Man kunde ha fått fler svar genom att ha haft en utlottning av till exempel ett presentkort bland enkätsvaren, eller om man skulle ha lagt ner mer tid för att söka fram personliga kontaktuppgifter från öppna webbtjänsten för EU-stöd. Jag anser ändå att svaren som gällde avtalssökanden från Nyland ändå var så pass många att resultaten var representativt i förhållande till verkligheten. De svar som kom in var sakligt och genomtänkt formulerade. Jag kan mycket väl tro att en undersökning som denna kunde vara bra att göras minst vid varje stödperiodbyte för att följa med om åsikterna angående miljöavtalen ändras. Om denna typ av undersökning skulle göras i fortsättningen, kunde det vara bra att göra undersökningen internt vid till exempel NTM-centralen eller Livsmedelsverket så att befintliga kontaktuppgifter till avtalssökanden kunde utnyttjas utan att anonymiteten tog skada.

Tack!

Jag vill tacka alla personer som gav av sin tid för att besvara enkäten samt alla som ställde upp på intervjun. Jag vill också tacka personalen på Nylands NTM-central och min handledare Lars Fridfors för all hjälp och handledning under arbetets gång.

9 Källförteckning

Carlsson, A & Kumm, K. (1992) Naturvårdsbete (s. 147-156) *Betesbok för nötkreatur*. Helsingborg: Sveriges lantbruksuniversitet och LTs förlag AB Boktryck.

Godtfredsen, M 2018. *Ledarstick: Stark andra pelare, men utan onödig byråkrati, tack!*
Hämtat 10.01.2023

<https://www.landsbygdensfolk.fi/nyheter/stark-andra-pelare-men-utan-onoedig-byrakrati-tack>

Guay, M. 2022. *The ultimate guide to Google Forms*. Hämtat 29.12.2022

<https://zapier.com/blog/how-to-use-google-forms/>

Jord- och skogsbruksministeriet 2022. *Suomen viimeisteltu CAP-suunnitelma 2023-2027*. Hämtat 06.01.2023.

<https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf/667bf7ab-8af6-0afa-8c8e-ef5022178292/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf?t=1658396108940>

Jord- och skogsbruksministeriet (2002a) *Djur som natur- och landskapsvårdare*. Painorauma.

Jord- och skogsbruksministeriet (2002b) *Naturen i odlingslandskapet*. Painorauma.

Jord-och skogsbruksministeriet (2002c) *Vårdbiotoperna – en rikedom på landsbygden*.
Painorauma.

Laidunpankki (u.å.) *Tervetuloa laidunpankkiin!* Hämtat 19.1.2023

<https://www.laidunpankki.fi/>

Livsmedelsverket 2022a. *Miljöförbindelse, miljöavtal och ekoförbindelse år 2022*. Hämtat
14.12.2022

[https://www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/akerstod/miljoersattning/miljoforbindelse-
miljoavtal-och-ekoforbindelse-ar-2022/](https://www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/akerstod/miljoersattning/miljoforbindelse-miljoavtal-och-ekoforbindelse-ar-2022/)

Livsmedelsverket 2022b. *Miljöavtal*. Hämtat 09.11.2022.

[https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-
lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/oppaat-ja-esitteet/sv/broschyr_landskapets-
mangfald_2015.pdf](https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/oppaat-ja-esitteet/sv/broschyr_landskapets-mangfald_2015.pdf)

Livsmedelsverket 2022c. *Webbtjänst för uppgifter om EU-stöd*. Hämtat 29.12.2022

[https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/rapor
tointi.qvw&Sheet=SH_INTRO&anonymous=true](https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_INTRO&anonymous=true)

Livsmedelsverket 2018. *Skötselplan*. Hämtat 05.01.2022.

<https://www.ruokavirasto.fi/sv/odlare/stod-och-finansiering/miljoavtal/skotselplan/>

Luke 2020. *Struktur av jordbruks- och trädgårdsföretag 2019*. Hämtat 07.01.2023

<https://www.luke.fi/sv/statistik/struktur-av-jordbruks-och-tradgardsforetag/struktur-av-jordbruks-och-tradgardsforetag-2019>

Lundström, E & Raatikainen K (2022) *Naturbeten*. Hämtat 06.01.2023

<https://www.ruokavirasto.fi/sv/stod/jordbruk/biologisk-mangfald-pa-garden/guider-for-jordbruksnaturens-mangfald/luonnonlaitumet/naturbete/>

McLeod, S. 2014. Intervjumetoden. *Helt enkelt psykologi*. Hämtat 29.12.2022.

<https://www.simplypsychology.org/>

Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst 2019. *Vårdbiotoper*. Hämtat 16.12.2022

https://www.ymparisto.fi/sv-fi/natur/Naturtyper/Hotbedomningen_av_Finlands_naturtyper/Vardbiotoper

Naturbeteskött 2023. *Vad är naturbete?* Hämtat 06.01.2023.

<https://www.naturbete.se/vad-ar-naturbete>

Naturresursinstitutet 2022. *Antalet husdjur på våren 2021*. Hämtat 07.01.2023

<https://www.luke.fi/sv/statistik/antalet-husdjur/antalet-husdjur-pa-varen-2021>

NTM-centralen 2021. *Miljöavtal; skötsel av jordbruksnaturens biologiska mångfald och landskapet*. Hämtat 14.12.2022

https://www.ely-keskus.fi/henkiloasiakkaan-palvelut/-/asset_publisher/vOJbUsQBRWx8/ptv/id/43378713

Ålands landskapsregering 2018. *Jordbruksbyrån*. Hämtat 10.01.2023

<https://www.regeringen.ax/landskapsregeringens-organisation/naringsavdelningen/jordbruksbyran>

Bilaga 1: Inledningstexten till enkäten

Miljöavtal; vårdbiotoper och naturbeten - Ympäristösopimukset; perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet

Syftet med enkäten är att ta reda på åsikter och tankar som avtalssökanden har gällande avtalen. Ge din egen åsikt genom att anonymt svara på frågorna!
Svaren kommer att användas som grund för ett examensarbete som är beställt av Nylands NTM-central.

Kyselyn tarkoitus on selvittää sopimus hakijoiden mielipiteitä ja ajatuksia sopimuksista. Anna mielipiteitäsi ympäristösopimuksesta vastaamalla kyselyn kysymyksiin anonymisti!

Vastauksia käytetään opinnäytetyön pohjana, joka tehdään tilaustyönä Uudenmaan ELY-keskukselle.

Bilaga 2: Fråga 1-3

I vilket landskap bor du?

Missä maakunnassa asut?

Ditt svar _____

Har du för tillfället ett (eller flera) gällande miljöavtal, eller har du tidigare haft ett (eller flera) miljöavtal som nu är avslutade?

Onko sinulla tällä hetkellä voimassa oleva ympäristösopimus (sopimuksia), tai onko sinulla ollut ympäristösopimus (sopimuksia) joka on päättynyt?

- Ja, jag har gällande miljöavtal / Minulla on tällä hetkellä voimassa oleva ympäristösopimus
- Nej, men jag har haft avtalsområden tidigare / Minulla on ollut ympäristösopimus alueita ennen

Hur stora är avtalsområdenas areal ungefär?

Kuinka isoja ympäristösopimus alueita teillä on suunnilleen?

Ditt svar _____

Bilaga 3: Fråga 4 & 5

Vilka skötselåtgärder ingår i avtalet/avtalen? Flera alternativ kan väljas. Använd kommentarfältet i följande fråga för övriga åtgärder.

Minkälaisia hoitotoimenpiteitä kuuluvat ympäristösopimukseesi? Voit valita monta vaihtoehtoja. Käytä kommenttikenttä seuraavassa kysymyksessä muihin toimenpiteisiin.

- Betesgång / Laidunnus
- Slåtter / Niitto
- Årlig röjning / Vuosittainen raivaus
- Röjning vid behov / Raivaus tarvittaessa
- Stängsel / Aitaus
- Rovdjursstängsel / Petoaitaus

Övriga åtgärder?

Muita toimenpiteitä?

Ditt svar _____

Bilaga 4: Fråga 6-8

Har ni stött på problem angående avtalet/avtalen? I så fall, vad har problemen gällt? Flera alternativ kan väljas. Utvidga gärna svaret i kommentarsfältet i följande fråga om inget alternativ passar.

Onko teillä ollut ongelmia sopimuksen kanssa? Jos on, mitä ongelma on koskenut? Voit valita monta eri vaihtoehtoa. Kirjoita oma vastaus kommenttikenttään seuraavassa kysymyksessä jos sopiva vaihtoehto ei löydy.

- Inga problem / Ei ongelmia
- Skötselåtgärder / Hoitotoimenpiteet
- Avtalets uppbyggnad / Sopimuksen kokoonpano
- Kommunikation med NTM-centralen / Kommunikaatio ELY-keskusten kanssa
- Kommunikation med rådgivare / Kommunikaatio neuvonantajan kanssa
- Skötselplan / Hoitosuunnitelma

Övriga problem?

Muita ongelmia?

Ditt svar _____

Finns det något som har fungerat extra bra med avtalet/avtalen?

Onko jokin asia toiminut erittäin hyvin koskien ympäristösopimusta/-sopimuksia?

Ditt svar _____

Bilaga 5: Fråga 9-12

Kommer ni att söka fortsättning för avtalet/avtalen kommande stödperiod?
Aioitteko hakea sopimukselle jatkoa uudelle tukikaudelle?

- Ja / Kyllä
- Nej / Ei
- Osäker / Epävarma

Kommentera gärna orsak om ni inte tänker fortsätta avtalen.
Kirjoita mielellään syy, jos ette aio hakea sopimukseenne jatkoa.

Ditt svar

Övriga kommentarer - Ordet är fritt!
Muita mielipiteitä? Sana on vapaal

Ditt svar

Frivilligt! Om ni vill ställa upp på en mer ingående intervju angående ert miljöavtal, lämna gärna er telefonnummer eller e-post i kommentarsfältet.

Vapaaehtoinen! Jos haluatte sopia yksityiskohtaisen haastatteluun koskien teidän ympäristösopimusta, jättäkää puhelinnumeronne tai sähköpostiosoitteenne kommenttikenttään.

Ditt svar